

قانون اصلاح تبصره (۲) ماده (۹۶) قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۹۴/۱۱/۱۲

درباره‌ی قانون

«طرح اصلاح تبصره (۲) ماده (۹۶) قانون اجرای احکام مدنی» را عده‌ای از نمایندگان مجلس شورای اسلامی با عنوان اولیه‌ی «طرح الحاق یک بند به ماده (۵۲۴) آیین دادرسی مدنی»، با هدف حمایت از مددجویان کمیته‌ی امداد امام خمینی (ره) و مستمری‌بگیران سازمان بهزیستی به مجلس تقدیم کردند. در مقدمه‌ی توجیهی این طرح، ضرورت ارائه‌ی آن به صورت زیر تبیین شده است: «مددجویان کمیته‌ی امداد امام خمینی (ره) و مستمری‌بگیران سازمان بهزیستی از آسیب‌پذیرترین و شکننده‌ترین اقشار اجتماع می‌باشند که بخشی از نیازمندی‌های امور معیشتی آنان با پرداخت مستمری تأمین می‌شود. با توجه به شرایط اقتصادی کشور این مستمری هر چند اندک، شاهرگ حیاتی مددجویان می‌باشد. متأسفانه به موجب آرای برخی محاکم قضایی در دعاوی مالی، مستمری مذکور به نفع داین توقیف شده است و این امر باعث عسر و حرج فراوان، اختلال شدید در امور معیشتی و عدم تأمین مایحتاج اساسی مددجو مثل غذا، بهداشت و پوشاک می‌باشد. با توجه به عدم شمول مستثنیات دین موضوع ماده (۵۲۴) آیین دادرسی مدنی بر مستمری مددجویان تحت حمایت کمیته‌ی امداد و سازمان بهزیستی و نقش حیاتی مستمری پرداختی به این اقشار در تأمین معیشت روزانه‌ی ایشان، عدم توقیف این مستمری مطابق عدالت و انصاف می‌باشد. بر این اساس، طرح پیش‌بینی مستمری مددجویان کمیته‌ی امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی در عداد مستثنیات دین موضوع ماده (۵۲۴) قانون آیین دادرسی مدنی تقدیم می‌گردد.»

این طرح در تاریخ ۱۳۹۲/۷/۱۷ برای رسیدگی به کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس به‌عنوان کمیسیون اصلی ارسال شد. پس از بحث و بررسی این طرح در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۲/۹/۱۲، کمیسیون مزبور مفاد آن را با انجام اصلاحاتی در عنوان و متن به تصویب رساند و گزارش آن را به مجلس ارائه کرد. این طرح در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۲ در صحن علنی مجلس مطرح و با اصلاحاتی به تصویب نمایندگان رسید و برای طی روند قانونی مذکور در اصل (۹۴) قانون اساسی، طی نامه‌ی شماره ۳۷۴/۸۷۲۷۰ مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۹ به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۳ با تشکیل جلسه و بررسی این مصوبه، مفاد آن را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۹۴/۱۰۲/۵۸۲۵ مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۳ به مجلس اعلام کرد.

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۴/۱۱/۱۲

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۴/۱۲/۱۳

ماده واحده- تبصره (۲) ماده (۹۶) قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶/۸/۱ به

شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۲- حقوق و مزایای نظامیانی که در جنگ هستند و مستمری مددجویان کمیته

امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی توقیف نمی‌شود.

دیدگاه مغایرت

این مصوبه به‌طور مطلق، مستمری مددجویان کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی را قابل توقیف ندانسته است؛ حال آنکه در مواردی می‌توان بدهی بعضی از افراد موضوع این ماده را به نحو تقسیط از مستمری آنان تأدیه کرد، بدون آنکه این افراد در فشار اقتصادی قرار بگیرند. بنابراین، اطلاق حکم تبصره‌ی اصلاحی مبنی بر قابل توقیف نبودن مستمری مددجویان کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی دارای اشکال شرعی است؛ زیرا از نظر شرعی، در مواردی که می‌توان به واسطه‌ی تقسیط بدهی، دین کسی را به دائن پرداخت کرد، آن دین باید با تقسیط تأدیه شود.

دیدگاه عدم مغایرت

الف) در این مصوبه، فرض قانون‌گذار آن بوده است که کسانی که جزء مددجویان کمیته‌ی امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی هستند، واقعاً از جهت مالی نیازمند هستند و مستمری که در اختیار این افراد گذاشته می‌شود آن قدر ناچیز است که تقسیط آن موجب فشار اقتصادی بر آنان می‌شود. از این رو، قانون‌گذار آن مستمری را جزء مستثنیات دین قرار داده است. بر این اساس، با لحاظ این منطقی، اطلاق حکم تبصره‌ی اصلاحی مبنی بر قابل توقیف نبودن مستمری مددجویان کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی با اشکالی مواجه نیست.

ب) ماهیت فقهی مستمری که به مددجویان کمیته امداد امام خمینی(ره) و سازمان بهزیستی پرداخت می‌شود، صدقه است؛ لذا با توجه به اینکه از نظر شرعی، صدقه باید در مصارف جاری

۱. ماده (۹۶) قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶/۸/۱ مجلس شورای ملی: «ماده ۹۶- از حقوق و مزایای کارکنان سازمان‌ها و مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و بانک‌ها و شرکت‌ها و بنگاه‌های خصوصی و نظایر آن در صورتی که داری زن یا فرزند باشند ربع و الا ثلث توقیف می‌شود.
تبصره ۱- توقیف و کسر یک چهارم حقوق بازنشستگی یا وظیفه افراد موضوع این ماده جایز است، مشروط بر اینکه دین مربوط به شخص بازنشسته یا وظیفه‌بگیر باشد.
تبصره ۲- حقوق و مزایای نظامیانی که در جنگ هستند توقیف نمی‌شود.»

فقیر هزینه شود، اساساً این مستمری حق طلبکار نیست تا بتواند دین خود را از آن مطالبه کند. با این توضیح معلوم می‌شود که حتی نیاز نیست که قانون‌گذار مستمری این افراد را جزء مستثنیات دین قرار دهد. بنابراین، حکم تبصره‌ی اصلاحی مبنی بر قابل توقیف نبودن مستمری مددجویان کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی با اشکالی مواجه نیست.

نظر شورای نگهبان

این مصوبه، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

نظر نهایی شورای نگهبان

مصوبه مجلس در خصوص طرح اصلاح تبصره (۲) ماده (۹۶) قانون اجرای احکام مدنی، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.